

Dr. Slavko Mužinić:

Naš novi zakon o slatkovodnom ribarstvu

Zakon o slatkovodnom ribarstvu, koji je pre kratkog vremena stupio u život, omogućuje — a i nameće — nove smernice po kojima će se ubuduće imati da vrši ribarska služba i daje mogućnost za intenzivniji rad na unapređenju našeg ribarstva. Pre nego što ćemo ukazati na njegove najvažnije odredbe kojima se uglavnom odlikuje od dosadanih naših zakona o slatkovodnom ribarstvu, kojih je bilo na snazi veći broj, u pojedinim područjima naše zemlje, izgleda da bi bilo od interesa da se ukratko pozabavimo i njegovim istorijatom.

Već nekoliko godina posle ujedinjenja postojala je namera da se donese jedan jedinstveni zakon o ribarstvu, koji bi regulisao i morsko i slatkovodno ribarstvo. Izrađen je i takav nacrt zakona koji je predviđao pri ondašnjem Ministarstvu poljoprivrede i voda Generalnu Direkciju za ribarstvo, sa dva generalna inspektorata i to jedan za morsko ribarstvo a drugi za slatkovodno ribarstvo. U unutrašnjosti zemlje, nacrt zakona je predviđao inspektorate za ribarstvo u većim mestima: Ljubljani, Zagrebu, Sarajevu, Novom Sadu, Splitu itd. Za Generalnu Direkciju za ribarstvo bila su predviđena široka ovlašćenja; ona je bila, više manje, samostalna ustanova pod nadzorom Ministarstva poljoprivrede, a imala je da se izdržava od prihoda koje ribarstvo daje državi. Vrlo značajan momenat predstavlja činjenica, da je ovaj zakonski nacrt predviđao da se na našim većim slatkim vodama imaju ukinuti u korist države sva ona ribarska prava koja nisu državna, bez ikakve otštete vlasnicima tih prava. Isto tako, on i na moru predviđa ukidanje privatnih ribarskih prava, odnosno njihovo pretvaranje u javno-pravne koncesije sa ograničenim rokom trajanja.

Ovaj zakonski nacrt pretrpio je u nizu godina razne izmene, ali ipak nije nikad postao zakonom. Glavne smetnje, što nije došlo do toga da ovaj zakonski nacrt jednom postane zakon, predstavljalo je stanovište Ministarstva saobraćaja, po kome stanovištu bi morsko ribarstvo, kao sastavni deo pomorstva uopšte, moralo i u administrativnom pogledu da bude upravljano i vođeno od strane Pomorskog odeljenja Uprave pomorstva i rečnog sa-

obraćaja, odnosno od Direkcije pomorskog saobraćaja u Splitu i njenih lučkih kapetanija i drugih ustanova na moru. Ne želimo ovde da se upustimo u ma kakvo komentarisanje ovog stanovišta, jer nalazimo da ovde tome nema mesta. Hoćemo samo da konstatujemo da je razmimoilaženje koje se pojavilo u gledištima o nadležnosti nad morskim ribarstvom, i to između Ministarstva poljoprivrede i Ministarstva saobraćaja, predstavljalo dugo vremena kamen spoticanja u donošenju jednog jedinstvenog zakona za slatkovodno i morsko ribarstvo.

U međuvremenu, prilike našeg slatkovodnog ribarstva su se iz dana u dan sve više komplikovale, osećala se neodložna potreba da se one jednom srede na jedinstvenoj bazi, i Ministarstvo poljoprivrede je smatralo da će biti najcelishodnije ako se pre svega reguliše, jednim posebnim zakonom, pitanje našeg slatkovodnog ribarstva, a da u morsko ribarstvo za sada ne dira. Tako je morsko ribarstvo iz ovog nacrt zakona u potpunosti eliminisano. To je učinjeno 1933 godine, od prilike nakon 12 godina posle izrade prvog nacrt zakona o ribarstvu. Treba priznati, da tih 12 godina beskorisnog traženja puta, da se dođe do jednog jedinstvenog zakona o ribarstvu za slatke vode i za more, znače bezuslovno izvesan gubitak za naše ribarstvo. Pošto se došlo jednom do zaključka da se donese pre svega zakon za slatkovodno ribarstvo, rad na izradi novog nacrt ovog zakona postao je intenzivniji i produktivniji. U međuvremenu, a i u toku ovog rada, prvobitni predlog je u mnogo-me bio izmenjen. Generalna direkcija ribarstva svedena je na Otssek za ribarstvo Ministarstva poljoprivrede, u sastavu Odeljenja za stočarstvo. Inspektorate su zamenili Otseci ili referati za ribarstvo kod banskih uprava. S druge strane, u pogledu nepriznavanja privatnih ribarskih prava redakcija ovog novog nacrt zakona bila je još radikalnija. Ribarsko pravo na svim javnim vodama (a to su po stanovištu tog nacrt gotovo sve otvorene vode) imalo je da uglavnom pripadne državi, bez ikakve otštete vlasnicima tih prava. Mali broj preostalih privatnih ribarskih prava na javnim vodama država je mogla otkupiti po određenom postu-

pku. Ovakvo rešenje pitanja ribarskih prava na javnim vodama, koje u stvari pretstavlja neku vrstu etatiziranja ribarstva, omogućilo bi državi da u najkraćem vremenu raspolaze sa svima ribarskim pravima na otvorenim vodama. Ovaj nacrt zakona postaje zatim i projekat zakona, zakonski predlog, ali ipak ne dolazi do njegovog ozakonjenja. Najzad, pod današnjim Ministrom poljoprivrede, vrši se ponovna revizija ovog Projekta zakona. Komisija za to određena je u mesecu oktobru 1935 godine, i ona radi neumorno nekoliko meseci. Već u maju 1936 godine Ministarski Savet donosi odluku da ovaj definitivni zakonski predlog usvaja. Narodna Skupština i Senat izglasali su ovaj zakon nakon približno jedne godine sa minimalnim izmenama i dopunama; 28 oktobra 1937 god. objavljuju ga Službene novine i on istog dana stupa u život.

Novi Zakon o slatkovodnom ribarstvu uglavnom se odlikuje od ranijeg zakonskog predloga time što priznaje sva stečena prava, osim onih koja potiču od teudalnih odnosa, kao i osim ograničenih ribarskih prava koja obuhvataju samo pravo na lov određenih vrsti riba. Samim tim, pošto on priznaje stečena ribarska prava, ovaj Zakon mora da se bavi u mnogo širem obimu odredbama koje regulišu vršenje ribarskog prava, jer će vršenje ribarskog prava često biti nezavisno od vlasništva ribarskog prava. Polazeći sa jedino racionalnog stanovišta, da se ribolovne vode moraju, u cilju njihovog iskorišćavanja, grupisati odnosno podeliti u ribarske revire (na velikim vodama u odeljke) na biološko-ekonomskoj osnovi, novi Zakon mora da nađe puta i načina da savlada sve teškoće koje moraju nastati tamo gde na ribarskim revirima ili odeljcima postoji veći broj ribarskih prava u vlasništvu većeg broja pravnih ili fizičkih lica, eventualno tome još i neka državna ribarska prava. U takvim slučajevima Zakon ne dozvoljava vlasnicima ribarskih prava da svoje ribarsko pravo vrše nezavisno jedan od drugog nego određuje:

a) da se, ako je u pitanju mala voda, ovakav revir ima izdati u zakup, i taj posao preuzima vlast;

b) ako je u pitanju velika voda, vlasnici ribarskih prava, ukoliko su to fizička lica, mogu se udružiti i zajednički iskorišćavati taj odeljak, a ako to neće, opet ga vlast izdaje u zakup.

Vrlo važna je činjenica, da novi Zakon daje definiciju ribara (onaj koji lično lo-

vi ribu za prodaju). Ribari su upisani u ribarsku maticu i dobijaju ribarsku iskaznicu. Ta iskaznica im omogućuje da nabave ribolovne dozvole za sve dozvoljene ribarske sprave u celoj državi. Onaj koji nije ribar — koji lovi ribu samo iz sporta ili za domaću potrebu, kao i pomoćno osoblje, dok nije radilo bar godinu dana posao ribara (t. j. dok nije bar godinu dana sa nekim ribarom lično lovio ribu za prodaju) — ne dobija ribarsku iskaznicu nego ribolovnicu; na osnovu nje takvo lice može nabaviti samo dozvolu za izvesne manje važne ribarske sprave.

Za ribare i ribarske zadruge Zakon predviđa mnoge olakšice, povlašćenja itd. Tako naprimer, na velikim vodama mogu zakupiti ribarske odeljke ili ribarske zadruge. Jedino ako ovi ne pokazuju dovoljan interes mogu se takvi odeljci dati u zakup drugim licima. Ribarskim zadrugama smatra ovaj Zakon samo one koje imaju u članstvu bar $\frac{1}{5}$ ribara. Samo do $\frac{1}{5}$ od ukupnog broja članova mogu u takvim zadrugama biti zastupljena i lica koja nisu ribari u smislu ovog Zakona. Ribarskim zadrugama smatraju se pored toga i one zadruge koje imaju kao glavni zadatak gajenje riba. Članovi ovih zadruga ne moraju biti ribari.

Od osobite je važnosti da novi Zakon želi da jednom unese više reda i svetlosti u postojeća ribarska prava na otvorenim vodama. Stoga Zakon postojeća ribarska prava ne priznaje bez daljega, nego zahteva da vlasnici tih prava svoja prava prijave banu u roku od najkasnije šest meseci od dana stupanja u život Zakona, dakle konkretno najkasnije do 28 aprila ove godine. Ko ne prijavi do tog dana svoje ribarsko pravo, gubi ga zauvek, i njime ubuduće raspolaze država.

Prijave vlasništva ribarskog prava, uz koje treba podneti i potrebni dokazni materijal za dokazivanje vlasništva ribarskih prava, ima da prouči komisija; po potrebi se po ovim određuje i rasprava za utvrđivanje ovih prava i najzad ban donosi odluku da li će nekome priznati vlasništvo ribarskog prava ili ne. Ako ga ne prizna, stranka nema pravo da se na tu odluku žali višoj upravnoj vlasti, ali ima pravo da traži utvrđivanje vlasništva ovog osporenog ribarskog prava tužbom kod redovnog suda. Pravnosnažnu odluku suda ban priznaje, a dok se ta odluka ne donese priznaje se postojeće faktično stanje. Ima

izuzetaka i kod prijavljivanja i dokazivanja vlasništva ribarskih prava. Tako se ribarsko pravo koje je utvrđeno i priznato ranijim zakonima priznaje bez daljega, ako se ono blagovremeno prijavi, i ako je ono uneto u katastar ribarskih prava. To je od osobitog značaja za one krajeve države gde takav katastar postoji. Može se prema tome očekivati da će se u dognom vremenu jednom imati jasna situacija o vlasništvu ribarskih prava.

Zakon predviđa i ribarski katastar, u koji se imaju sva priznata ribarska prava uvesti; taj katastar vode banske uprave, a duplikat katastra vodi se u Ministarstvu poljoprivrede, za celu državu.

Vrlo je značajno da ovaj Zakon jednom definitivno rešava pitanje nadležnosti nad poslovima slatkovodnog ribarstva. To pitanje zadavalo je dosada mnoge smetnje, jer su se više resora smatrali u pojedinim krajevima nadležnim za poslove slatkovodnog ribarstva. Podela zemlje na banovine, u svoje vreme, još je pogoršala ovo stanje. Zakon predviđa u svima poslovima slatkovodnog ribarstva isključivu nadležnost resora poljoprivrede, naravno regulišući i saradnju drugih ustanova, izvan resora poljoprivrede, u pitanjima koja zadiru u njihovu nadležnost. Ribolovne zabrane i kaznene odredbe koje se imaju primeniti u pojedinim slučajevima nepoštivanja ovih zabrana Zakon je predvideo vrlo precizno. Kaznene sankcije su delom nešto povišene. Maksimalna kazna za prestupna dela iznosi 5.000.— din. novčano ili 6 meseci zatvora. Tolika kazna je predviđena za prestupe koji se smatraju najtežim, a to je upotreba dinamita, bombi, otrova itd. pri ribolovu. Sem toga, još se smatra prestupom ako neko pri ribolovu ima kod sebe napred navedena sredstva, makar da se njima nije još poslužio; osim toga prestupom se smatra zagađivanje voda kojima se pune ribnjaci, odnosno poluribnjaci, ili direktno zagađivanje vode u njima; najzad i unošenje novih vrsta riba u ribolovne vode, bez prethodnog nadležnog odobrenja. Ovi se prestupi kažnjavaju novčano do 2.500.— din. ili zatvorom do 5 meseca. Sva ta dela izvida i presuđuje redovan sud.

Sva ostala dela koja su protivna odredbama Zakona ili propisa izdatih na osnovu njega su istupna dela. Njih kažnjava vlast opšte uprave prvog stepena i to novčano do 1.500.— dinara ili zatvorom do 30 dana. Ostale sankcije, kao zaplena nepropisnih sprava i zaplena riba koja je nepravil-

no ulovljena, nalaze se naravno i u ovom Zakonu. Novo je, za pojedine naše krajeve, institucija hvatačke nagrade, koja iznosi 50% od naplaćene novčane kazne, ili za slučaj dokazane upotrebe dinamita i otrova pri ribolovu.

Takođe su nove institucije, osim za područje predratne Srbije, ribarski fondovi. Sav prihod koji banovina ima od ribarstva ulazi u taj fond i on se ima trošiti samo na poslove unapređenja ribarstva. 10% od tih prihoda banovina daje Ministarstvu poljoprivrede, za njegov fond za unapređenje ribarstva, iz kojeg se imaju pokrivati troškovi oko poslova značajnih za celu državu.

Obavezno je davanje podataka za ribarsku statistiku, koju vode banske uprave za svoje područje, a Ministarstvo poljoprivrede za celu državu.

Savetodavni ribarski odbori kod banskih uprava, i Vrhovni savetodavni ribarski odbor pri Ministarstvu poljoprivrede pozvani su da daju svoja mišljenja po raznim pitanjima ribarstva. Obligatno je da se oni sastanu bar jednom godišnje. Izvesna pitanja vlast ne može rešiti pre nego što sasluša ove odbore.

Priznavajući svu vrednost modernih naučnih ispitivanja za današnju privredu, Zakon omogućuje, a delimično i naređuje osnivanje naučnih ustanova, sa praktičnim ciljem, radi proučavanja slatkovodnog ribarstva i radi pronalaženja najpodesnijih puteva i načina za što racionalnije iskorišćavanje ribolovnih voda.

Ribarskim sportskim društvima i ribarskim udruženjima takođe je poklonjena u Zakonu naročita pažnja. Zakanodavac u mnogim slučajevima očekuje njihovu saradnju sa vlastima na unapređenju ribarstva.

To bi bile uglavnom pojedine odlike ovog novog Zakona, koje treba istaći kao nove momente u našem ribarskom zakonodavstvu. Ali se mora naročito ukazati na jednu njegovu opštu odliku, koja se vidi gotovo u svakom poglavlju, u svakom paragrafu, a to je čisto okvirni karakter ovog Zakona. On daje samo opšte smernice za rad na organizaciji i unapređenju ribarstva, a ostavlja mogućnost, čak i nalaže, da se sva lokalna pitanja regulišu lokalnim odredbama. Od osobitog značaja su tu banske naredbe koje imaju ustvari da regulišu sve konkretne slučajeve; bliže odredbe o načinu iskorišćavanja ribarskih revira i odeljaka, zatim lovostaje, mini-

malne veličine ispod kojih se pojedine vrste riba ne smeju loviti, propise o dozvoljenim i zabranjenim ribarskim spravama i još mnoge druge odredbe, sve su to predmeti kojima se ima baviti banska uprava. Pre objavljivanja ove naredbe se dostavljaju Ministru poljoprivrede, da bi se izbegle eventualne znatne divergencije u pojedinim odredbama u raznim banovinama.

Već na prvi pogled upada u oči elastičnost odredaba novog Zakona o slatkovodnom ribarstvu, koje se mogu prilagoditi svima raznolikim prilikama pod kojima se naše slatkovodno ribarstvo razvija. To je bilo naročito potrebno s obzirom na raznovrsnost ribarskih prilika u našoj zemlji, koja nije uslovljena samo geografskim i klimatskim razlikama već koja je i posledica našeg dosadanjeg ribarskog zako-

nodavstva u pojedinim pravnim područjima naše države. Baš usled toga smemo očekivati da će njegova primena u svima našim krajevima moći da se izvrši bez većih poteškoća, i da će on dovesti do harmoničnog rada na unapređenju ribarstva. S druge strane, usled potpunog modernog gledišta koje on zastupa u regulisanju socijalnih i privrednih momenata, a i time što daje zasluženu važnost i saradnji nauke i naučnih ustanova na unapređenju ribarstva, izgleda da nije preterano, ako se na kraju kaže, da je naš današnji ribarski Zakon možda najnapredniji ribarski zakon u Evropi, čemu se ne treba čuditi, jer se kod njegove izrade moglo koristiti u mnogo-me, iako ne uvek, iskustvo koje je stečeno na osnovu ranijih zakona kako kod nas, tako i u mnogim stranim državama.

Prof. Josip Plančić:

Nasađivanje coregonusa u Plitvičkim jezerima

Istraživanjima zavoda za primijenjenu zoologiju Savske banovine u Zagrebu na Plitvičkim jezerima ustanovljeno je da u tim jezerima živi od riblje faune samo pastrva i pijor. Ta je pastrva vjerovatno neka prelazna forma od potočne (*Trutta fario*) do jezerske (*Trutta lacustris*). Zapravo je to forma potočne koja se u jezerima prilagodila životu u velikoj vodi ali se još nije razvila u čistu jezersku pastrvu. Ova je pastrva po svome načinu života riba dna, koja se najviše zadržava po dnu specijalno u obalnoj zoni i hrani se životinjicama, koje tamo žive (u glavnom ličinke efemerida i drugih insekata, račić *Gammarus* itd.) Veće se pastrve hrane rakovima (*Astacus fluviatilis*) kojih tamo imade mnogo a osim toga love i pijore.

Pijora (*Phoxinus laevis*) imade mnogo u nekim jezerima, osobito u onima u kojima ima malo pastrve kao na pr. u jezeru Galovcu.

U jezeru Kozjak, nakon što su u tom jezeru nasadjene kalifornijske pastrve (1936. god. 16.000 kom. godišnjaka), smanjio se broj pijora. Pijor se najviše zadržava u obalnoj zoni jezera a hrani se slično kao i male pastrve ličinkama a također i planktonom.

Ta vrst nema nikakve gospodarske vrijednosti.

Prirodna riblja hrana u Plitvičkim jezerima dosta je siromašna. To su oligotrofna jezera. Riblja hrana Plitvičkih jezera u glavnom je dvovrsna: fauna po dnu i plankton.

Fauna dna, kako je već prije spomenuto sastoji se u obalnoj zoni do dubine od po prilici 10 m. od ličinaka insekata, račića i rakova a u većoj dubini do koje slabo dopire svjetlo nalaze se po dnu crvici (oligohaeti).

Plankton se sastoji od raznih vrsti alga i sitnih račića, osobito *Daphnia*, kojih u ljetnim mjesecima imade dosta i kvantitativno su glavni sastavni dio životinjskog planktona.

Ovu planktonsku prirodnu hranu ne iskorišćuje pravo ni jedna od onih vrsti riba, koje sada žive u Plitvičkim jezerima pa ta vrst hrane većinom ostaje neiskorišćena jer nema podesne vrsti ribe koja bi ju iskorišćavala. Poradi toga riblja produktivnost ovih jezera nije onakova kako-va bi mogla biti kad bi u njima bila još jedna vrst ribe koja bi imala sve prirodne uslove za opstanak u tim jezerima, a koja bi se u glavnom hranila planktonom.

I ribarsko iskorišćivanje tih jezera nije poradi toga potpuno.

Da se podigne riblja produktivnost u tim jezerima odnosno da se ta jezera mo-